

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Львівський національний університет імені Івана Франка
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Інститут педагогіки Університету Марії Кюрі-Склодовської (Польща)
Вища Державна Професійна Школа в Хелмі (Польща)
Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти»

**Збірник матеріалів
науково-практичної інтернет-конференції
(з міжнародною участю)
«Доступність і неперервність освіти впродовж життя:
зарубіжний досвід та національна практика»**

Івано-Франківськ, 2022

УДК 37.011+37.013.74+37.013.8

ББК 74ф

Доступність і неперервність освіти впродовж життя: зарубіжний досвід та національна практика: збірник тез доповідей науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю (Івано-Франківськ, 17 травня 2022 р.). Івано-Франківськ, 2022. 313 с.

У збірнику тез доповідей представлено матеріали учасників науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю «ДОСТУПНІСТЬ І НЕПЕРЕРВНІСТЬ ОСВІТИ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА»,

У збірнику висвітлюються результати наукових досліджень з актуальних питань науки, освіти і суспільства.

Тематика конференції охоплює актуальні проблеми педагогічної науки: науково-методологічні та історико-педагогічні засади дослідження освіти впродовж життя; пріоритетні інтереси та мотивації безперервного навчання студентської молоді; психофізіологічні особливості, інноваційні моделі та технології організації освіти різних вікових і соціальних груп; інформаційно-комунікаційне забезпечення розвитку освіти впродовж життя в Україні та зарубіжжі; неформальна освіта як форма освіти впродовж життя.

Видання розраховане на науковців, викладачів, працівників органів державного управління, студентів закладів вищої освіти, аспірантів, докторантів, працівників державного освітнього сектору.

*Матеріали у збірнику розташовані по секціях відповідно порядку поступлення.

© Автори тез, 2022

5. Франко, І. (1978). Малий Мирон. Зібрання творів у 50 т. (Т. 15). Київ: Наукова думка.
6. Франко І.Я. Педагогічні статті і висловлювання / За ред.О. Дзевєріна. Київ: Рад. школа, 1960. 300с.
7. Франко, І. (1979). Перехресні стежки. Зібрання творів у 50 т. (Т. 20). Київ: Наукова думка.
8. Франко, І. (1986). Програма галицьких соціалістів. Зібрання творів у 50 т. (Т. 45). Київ: Наукова думка.

Андрій Паска

Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника

(м. Івано-Франківськ, Україна)

ФОРМУВАННЯ ІСТОРИЧНОЇ СВІДОМОСТІ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ ПРИКАРПАТТЯ ЗАСОБАМИ МУЗЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

На етапі інтеграції української освіти в міжнародний освітній простір та в умовах російсько-української війни постала потреба збереження національної ідентичності, культурної спадщини, виховання національної гордості, історичної свідомості, патріотизму підростаючого покоління. Закон України «Про повну загальну середню освіту» (2020р.) підкреслює, що виховний процес у закладах освіти має «спрямовуватися на формування патріотизму, ... поваги та дбайливого ставлення до національних історичних, культурних цінностей, нематеріальної культурної спадщини Українського народу, усвідомленого обов'язку захищати у разі потреби суверенітет і територіальну цілісність України» [3].

Формування національної свідомості підростаючого покоління, глибоке пізнання історії рідного краю немислиме без функціонування мережі музеїв – справжніх центрів збереження історико-культурних цінностей, автентичності української нації. Музейні експозиції приваблюють дітей і молодь, пробуджують їхню активність своєю конкретикою. За визначенням дослідника В. Молодиченка, музейна педагогіка є «наукою, що вивчає всі аспекти використання музеїв, історію освітньої діяльності музеїв, вплив музейних форм комунікації на аудиторію, використовує музейно-освітнє середовище з метою розробки і впровадження нових методик, музейно-педагогічних програм у практичну діяльність» [2, с. 58].

Важливі аспекти розвитку музейної педагогіки, зокрема її використання з метою формування історичної свідомості здобувачів освіти, розкрито у працях сучасних українських дослідників - Л. Вітенко, Л. Гайда, І. Довжук, О. Дудар, О. Караманов, С. Куценко, В. Молодиченко, Т. Олексенко, Ю. Павленко, С. Пивоваров, Р. Силко, І. Удовиченко, Н. Філіпчук, М. Юхневич та ін.

Науково-методичне обґрунтування освітньо-виховних можливостей музеїв Прикарпаття висвітлили науковці, методисти та освітяни-практики М. Арсак, В. Грабовецький, А. Григорук, О. Зварчук, Я. Зеленчук, О. Єгрешій, М. Косило,

В. Левицький, П. Лосюк, І. Пелипейко, В. Островський, В. Сеняк, П. Сіреджук, Р. Скульський, Б. Ступарик, Я. Ткачук, Я. Треф'як, Т. Маланюк, А. Червінський, І. Янко та ін. Зокрема, науковець Я. Треф'як наголошував, що «жоден підручник чи посібник не дасть школярам того багатого історичного матеріалу, про який зможуть розповісти музейні експонати..., які є відбитком визначних подій історії України, рідного краю, героїчних подвигів і трудових звершень українського народу» [4, с. 16].

Івано-Франківська область має значний досвід розвитку музеєзнавства та розбудови мережі державних, громадських і приватних музеїв. Зауважимо, що сучасне Прикарпаття – це єдиний регіон України, де збереглися чітко виражені етнографічні групи населення краю: бойків, гуцулів, покутян, опілян, що мають автентичні звичаї, традиції, обряди, самотутній побут, матеріальну та духовну культуру. Завдяки діяльності музеїв здобувачі освіти можуть глибше пізнати особливості традиційного життя цих етногруп, історичні події на території краю та життя його відомих уродженців.

Найбагатші колекції експонатів та можливості їх використання в процесі освітньо-виховної роботи з дітьми та молоддю мають відомі державні музеї Прикарпаття: Івано-Франківський краєзнавчий музей, Івано-Франківський обласний художній музей, Літературний музей Прикарпаття (м. Івано-Франківськ), Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття імені Й. Кобринського (м. Коломия), Музей народного мистецтва і побуту Гуцульщини (м. Косів), Музей історії Надвірнянщини, Рожнятівський краєзнавчий музей «Бойківщина», Музей екології та етнографії Карпатського краю (Яремче), Рогатинський історико-краєзнавчий музей «Опілля», музей історії міста Коломия, музей історії давнього Галича, Музей народної архітектури та побуту Прикарпаття (Крилос), Регіональний історико-краєзнавчий музей Гуцульщини (Верховина) та ін.

Історія українського визвольного руху на Прикарпатті представлена в експозиції музею визвольної боротьби імені Степана Бандери (Івано-Франківськ), музею визвольних змагань Галицького краю (Бурштин), музею «Борцям за волю України» (Городенка), історико-меморіального музею Степана Бандери (Старий Утринів), Косівського музею визвольних змагань Прикарпатського краю, кімнати-музею Героїв ОУН-УПА (Брошнів-Осада), музею визвольних змагань імені Василя Андрусяка (Снятин), музею визвольних змагань Покутського краю (Заболотів), музею Небесної Сотні (Івано-Франківськ), музею визвольних змагань імені Богдана Лепкого (Жовчів).

Значну зацікавленість викликають меморіальні музеї видатним діячам, що народилися на Прикарпатті або пов'язали з ним своє життя. Серед них – музеї

Олекси Довбуша (Івано-Франківськ, Печеніжин, Космач), музей Дениса Січинського (Івано-Франківськ), музей Михайла Грушевського (Криворівня), літературно-меморіальні музеї Івана Франка (Криворівня, Лолин), музей Леся Мартовича (Торговиця), музей-оселя родини Івана Франка (Калуш), народний музей Гуцульського театру Г. Хоткевича (Красноїлля), літературний музей Тараса Шевченка (Коломия), музей-садиба Марка Черемшини (Кобаки), літературно-меморіальний музей Марка Черемшини (Снятин), музей-садиба Патріарха УПЦ КП Володимира (Василя Романюка) (Хімчин), музеї Марійки Підгірянки (Білі Ослави, Тлумач), музей Івана Вагилевича (Ясень), кімната-музей Володимира Івасюка (Брошнів-Осада), літературно-меморіальний музей Василя Стефаника (Русів), музей-кімната Назарія Яремчука (Снятин), музей-бібліотека Михайла Бажанського (Снятин), музей музичних інструментів Романа Кумлика (Верховина) та ін.

Далеко за межами Прикарпаття відомі такі унікальні автентичні музеї, як музей писанкового розпису «Писанка» (Коломия), музей родинних професій (Івано-Франківськ), наукове містечко «Нова енергія» (Івано-Франківськ), Манявський музей природи, хата-музей кінофільму «Тіні забутих предків» (Верховина), музей «Хата-гражда» гуцульської господарки (Верховина), хата-музей «У трембітаря» (Верховина), музей гумору «Весела оселя» (Коломия), музей «Лісова скульптура» (Яблунів), музей флори і фауни Карпат (Княздвір), музей-пам'ятка Церква св. Духа (Рогатин), музей нафтопромислів Галичини (Пнів), музей історії підпільної Української Греко-Католицької церкви (Фитьків) та ін.

Івано-Франківським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти та Прикарпатським національним університетом імені Василя Стефаника розроблено практичні рекомендації щодо проведення учнівських екскурсій в різні етнографічні регіони Івано-Франківської області за такою тематикою: «Галич – столиця Галицько-Волинської держави», «Коломия – місто над Прутом», «Мистецький Косів», «Манявський скит», «Скелі Довбуша», «Рогатин – серце Опілля», «Вулиці міста Івано-Франківська».

Впродовж останніх десятиліть музейна педагогіка стала невід'ємною складовою шкільного історичного краєзнавства, в процесі якого формуються освітньо-пізнавальний, пошуково-дослідницький, суспільно-корисний та перетворювальний-комунікативний види діяльності. Історичне як складова частина загального краєзнавства розглядається у педагогічній літературі як «галузь прикладної історії і відрізняється двома суттєвими ознаками: локальністю досліджуваних історичних подій, матеріалізованих у пам'ятках історії та культури, і діяльним характером» [5, с. 6]. Логічним результатом пошуково-

дослідницької роботи юних краєзнавців є створення музеїв, музейних кімнат, світлиць при навчальних закладах Прикарпаття. Основний фонд таких музеїв, як правило, складається із чотирьох груп оригінальних експонатів: матеріальні, речові пам'ятки; письмові матеріали, документи; фотографії та кіно-відеоматеріали; твори мистецтва, скульптури.

В Івано-Франківській області нараховується понад півсотні зареєстрованих шкільних музеїв різних профілів, серед яких найбільше краєзнавчих, історичних та етнографічних музеїв [1, с. 76]. У контексті реалізації головних завдань і функцій музейної педагогіки в закладах загальної середньої та позашкільної освіти варто відзначити перспективний досвід роботи педагогів області:

- Івано-Франківський район: народний музей етнографії і побуту с. Саджава; краєзнавчі музеї у селах Дем'янів, Слобідка, Бортники, Олешів, Буківна; музей етнографії «Опільська хата» у с. Букачівці; музей історії освіти міста при лицейі імені Миколи Сабата в м. Івано-Франківську;

- Калуський район: музей історії та побуту в с. Підмихайля; музей бойківського побуту та вишиванки в смт. Вигода; музеї історії сіл Шевченкове, Новошин, Кропивник;

- Надвірнянський район: історико-краєзнавчі музеї в селах Добротів, Красна, Черник, Молодків; кімната історичної спадщини Надвірної при районній станції юних техніків;

- Косівський район: музеї Лесі Українки та народного мистецтва у с. Яворів; історико-краєзнавчі музеї в селах Кути, Річка, Тюдів, Брустури, Рожнів; музеї побуту та декоративно-прикладного мистецтва Гуцульщини в селах Вербовець, Хімчин; музей «Дідусева хата» в с. Черганівка; музей «Полонинське літо» в с. Розтоки; музей педагога-краєзнавця Ігоря Пелипейка в Косівському лицейі імені І. Пелипейка; музей мистецтв у Косівському районному центрі дитячої творчості;

- Коломийський район: історико-краєзнавчі музеї в селах Саджавка, Чернелиця, Голосків, Матеївці, Іллінці, Кунисівці, Гвіздець, Загайпіль, Підгайчики, Торговиця; музей етнографії та мистецтва в смт. Отинія; музей Наталії Кобринської в с. Белелуя;

- Верховинський район: історико-краєзнавчі музеї в селах Криворівня, Красноїлля, Яблуниця, Білоберізка; кімнати-світлиці у селах Верхній Ясенів, Бистрець, Красник.

Отже, використання музейної педагогіки з метою формування історичної свідомості сучасної молоді спонукає її краще пізнавати історичне минуле та сьогодення рідної землі, етнічну самобутність України, забезпечує утвердження національних світоглядних позицій і переконань задля подальшого розквіту нашої України. Дане дослідження має перспективи, зокрема, дослідження діяльності музеїв у країнах Європи.

Список використаних джерел

1. Маланюк Т. Туристсько-краєзнавча робота в школах Івано-Франківської області. *Шкільне краєзнавство Івано-Франківщини*. Івано-Франківськ: ІФОППО, 2016. С.62-77.
2. Молодиченко В. Детермінація професійно значущих особистісних якостей майбутнього вчителя початкової школи в умовах культурно-освітньої діяльності музеїв. *Музейна педагогіка – проблеми, сьогодення, перспективи: матеріали П'ятої наук.-практ. конф.*, м. Київ, 28–29 вересня 2017 р. Київ. Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник. 2017. С.58-59.
3. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 р. № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення : 06.05.2022).
4. Треф'як Я. Позакласна краєзнавча робота як один із засобів національного виховання дітей та учнівської молоді. *Шкільне краєзнавство Івано-Франківщини*. Івано-Франківськ: ІФОППО, 2016. С.13-20.
5. Треф'як Я. Теоретичні основи краєзнавства. *Шкільне краєзнавство Івано-Франківщини*. Івано-Франківськ: ІФОППО, 2016. С.5-12.

Лариса Соляр

*Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка
(м. Кременець, Україна)*

ОСОБИСТІСНИЙ ПІДХІД ЯК МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

На сучасному етапі розвитку вищої освіти України в контексті євроінтеграційних процесів необхідні суттєві зміни у підготовці майбутніх фахівців. Незважаючи на різноманітні освітні реформи, педагог, як і раніше, залишається провідним персонажем в усіх освітніх системах. Це зумовлює перегляд традиційних підходів до професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Формування у здобувачів компетентності, професіоналізму, креативної творчості та швидкої адаптації до нових умов освітньої діяльності повинні стати найважливішими завданнями їхнього професійного розвитку. У зв'язку з цим виникає необхідність пошуку нових підходів, які дають змогу виявити певний аспект аналізованих освітніх явищ.

Підходам підготовки учителів присвячено дослідження А. Беляєвої, Н. Дюшеєвої, І. Костікова, В. Лозової, І. Мирної, Л. Москальової, М. Пригодія, М. Радишевської, В. Шарко, О. Ярошинської. Окремі підходи до професійної підготовки та готовності учителя музичного мистецтва до музично-педагогічної діяльності висвітлено у дослідженнях Л. Арчажнікової, Л. Гаврілової, А. Козира, Л. Масол, М. Михаськової, Н. Овчаренко, О. Олексюк, Г. Падалки, О. Ростовського та ін.. Однак на сьогодні залишається недостатньо висвітлена проблема методологічного інструментарію до професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.